

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№3

2026
MART

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google
Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 169 sahifa.
2026-yil, mart

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

KORXONALARDA ICHKI AUDIT TIZIMINING BOSHQARUV QARORLARI QABUL QILISHDAGI O'RNI	24
Mexmonaliyev Ulug'bek Erkinjon o'g'li	
FISKAL SIYOSAT SAMARADORLIGI VA SOLIQ TUSHUMLARI DINAMIKASI: O'ZBEKISTON MISOLIDA ILMIY TAHLIL	30
Abduraimova Nigora Abdugapparovna	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI KELITIRIB CHIQUARUVCHI ASOSIY OMILLAR HAMDA IQTISODIYOTGA TA'SIRI	37
Toxtabayev Oybek Odilovich	
QISHLOQ XO'JALIGI OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA ZAMONAVIY BOSHQARUV	42
Rasulova Muxabbat Teshabayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
O'ZBEKISTON GLOBAL-IQTISODIY RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING O'RNI	48
Kuvatova Oliya Sheraliyevna	
QURILISH SANOATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING IQTISODIY MOHIYATI VA ULARNI KAPITAL BOZORI INSTRUMENTLARI ORQALI MOLİYALASHTIRISH IMKONIYATLARI.....	54
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
IQTISODIY ISLOHOTLAR DAVRIDA TIJORAT BANKLARINING INVESTITSIYA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING OMILLARI	61
Yangiboyev F.B.	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI ERTA ANIQLASH VA BOSHQARISHNING INTEGRATSIYALASHGAN RISK-INDEKS MODEL I	68
Kalandarov Abdulla Baxtiyorovich, Rajabov Shoxrux Suvon o'g'li	
RUX VA QO'RG'OSHINNI SELEKTIV AJRATIB OLISHNI KOMBINATSIYALASH TEXNOLOGIYASI VA NAZARIYASI.....	74
Eshonqulov Uchqun Xudaynazar o'g'li, Haqberdiyev Dilshod Qodir o'g'li	
UY-JOY QURILISHI HAJMINI UZOQ MUDDATLI PROGNOZLASHDA EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH	81
Qidirniyazov Ajiniyaz Sherniyazovich	
O'ZBEKISTONDA BOG'DORCHILIKNI RIVOJLANTIRISHDA IQLIM VA TABIIY OFATLAR NATIJASIDA YETKAZILDAN TALOFATLARNI DAVLAT TOMONIDAN KOMPENSATSIYA QILISH MEKANIZMI.....	85
Sattorov Orifjon Boymurodovich	
AHOLI MOLİYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH ORQALI YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISH MEKANIZMLARI.....	90
Abdug'aniyev Uchqun Habibulla o'g'li	
O'ZBEKISTON QURILISH SANOATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING RIVOJLANISH DINAMIKASI VA TENDENSIYALARI	96
Musaeva Aynura Abayxolievna	
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF SOCIAL INFRASTRUCTURE TRANSFORMATION IN THE CONTEMPORARY ENVIRONMENT.....	104
Normurodov Khusan Eshmakmatovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING INVESTITSION FAOLLIGINI BAHOLASH YO'LLARI	108
Begamov S.X.	
DEBITORLIK QARZLARINING STRATEGIK BOSHQARUV HISOBINI TASHKIL QILISH YO'NALISHLARI	112
Normatova Gulmira Xayrullaevna	

SOLIQLARNI PROGNOZLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH AMALIYOTI TAHLILI.....	118
Ergashov Jamshid Ashurovich	
MEHNAT XARAJATLARI HISOBİ: NAZARIY ASOSLAR, USULLAR VA BOSHQARUVDAGI AHAMIYATI	126
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich	
KORPORATIV XIZMATLARNING BANK FOYDASIGA TA'SIRI: KOMISSION VA FOIZLI DAROMADLAR TAHLILI	131
Qurbonov Abror Abdullayevich	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA TASHKILIY MEXANIZMLARI.....	136
Djamalov G'ofir Oribjanovich	
OCHIQLIK INDEKSI VA KORRUPSIYAGA QARSHI KURASH SAMARADORLIGI: O'ZBEKISTON TAJRIBASINING INSTITUTSIONAL TAHLILI.....	144
Dilshod Pulatov, Uchqun Abdug'aniyev	
DUNYO SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIVAVIY HOLATI VA NATIJALARI TAHLILI.....	153
Alimov Baxodir Batirovich	
QISHLOQ HUDUDLARIDA XIZMAT KO'RSATISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI.....	160
Yuldashova Nilufar Ziyabayevna	
QURILISH TASHKILOTLARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING INNOVATSION USULLARI.....	164
Muxibova Guli Yarkinovna, Sharifxodjayeva Odina Ulug'bek qizi	

QURILISH TASHKILOTLARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING INNOVATSION USULLARI

Muxibova Guli Yarkinovna

Toshkent arxitektura-qurilish universiteti dotsenti

Sharifxodjayeva Odina Ulug'bek qizi

Toshkent arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqola qurilish tashkilotlarida boshqaruv samaradorligini oshirishning innovatsion usullarini o'rganishga bag'ishlangan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamli boshqaruv tizimlari, avtomatlashtirilgan jarayonlar hamda loyiha monitoringi platformalaridan foydalanish loyiha sifatini oshirishga, resurslardan samarali foydalanishga va boshqaruv qarorlarini qabul qilish tezligini yaxshilashga xizmat qiladi. Shuningdek, xodimlar malakasi, rahbariyatning qo'llab-quvvatlashi hamda tashkilotning innovatsion rivojlanishga yo'naltirilgan madaniyati boshqaruv samaradorligini oshirishda muhim omil sifatida e'tirof etiladi.

Kalit so'zlar: qurilish tashkilotlari, boshqaruv samaradorligi, innovatsion boshqaruv, raqamli boshqaruv tizimlari, loyiha monitoringi, avtomatlashtirish.

Abstract. This article examines innovative methods for improving management efficiency in construction organizations. The research results indicate that the implementation of digital management systems, automated processes, and project monitoring platforms contributes to improving project quality, enhancing the efficient use of resources, and accelerating managerial decision-making. In addition, the study emphasizes the significant role of employee competencies, managerial support, and an innovation-oriented organizational culture in increasing the effectiveness of management practices.

Keywords: construction organizations, management efficiency, innovative management, digital management systems, project monitoring, automation.

Аннотация. Данная статья посвящена исследованию инновационных методов повышения эффективности управления в строительных организациях. Результаты исследования показывают, что внедрение цифровых систем управления, автоматизированных процессов и платформ мониторинга проектов способствует повышению качества проектов, эффективному использованию ресурсов и ускорению процесса принятия управленческих решений. Также подчеркивается значимость квалификации сотрудников, поддержки со стороны руководства и формирования инновационно ориентированной организационной культуры для повышения эффективности управления.

Ключевые слова: строительные организации, эффективность управления, инновационное управление, цифровые системы управления, мониторинг проектов, автоматизация.

KIRISH

Zamonaviy qurilish sohasida raqobat muhitining kengayishi, loyihalarning murakkablashuvi hamda resurslardan oqilona foydalanish zarurati qurilish tashkilotlarida boshqaruv samaradorligini oshirish masalasini dolzarb ilmiy-amaliy yo'nalishlardan biriga aylantirmoqda. Qurilish jarayonlarining muvaffaqiyatli tashkil etilishi nafaqat texnologik jihozlar darajasi va ishchi kuchining malakasiga, balki boshqaruv tizimining samaradorligiga ham bevosita bog'liqdir. Shu bois innovatsion yondashuvlar va ilg'or texnologiyalarni joriy etish orqali qurilish tashkilotlari faoliyatini optimallashtirish, loyiha muddatlarini qisqartirish hamda resurslardan samarali foydalanish imkoniyatlari kengaymoqda.

Hozirgi bosqichda qurilish sohasida boshqaruv tizimlarini takomillashtirish masalasi alohida ahamiyat kasb etmoqda. Raqamli boshqaruv platformalari, sun'iy intellekt asosida qaror qabul qilish tizimlari, qurilish

jarayonlarini avtomatlashtirish hamda loyiha monitoringi tizimlarini joriy etish qurilish loyihalarining samarali boshqarilishini ta'minlashga xizmat qilmoqda. Bunday innovatsion yechimlar loyiha sifatini oshirish, boshqaruv qarorlarini tezkor qabul qilish hamda ishlab chiqarish jarayonlarini yanada muvofiqlashtirish imkonini beradi.

Shu nuqtai nazardan, qurilish tashkilotlarida innovatsion boshqaruv usullarini qo'llash loyihalarini samarali rejalashtirish, resurslarni optimal taqsimlash hamda boshqaruv jarayonlarini takomillashtirishda muhim omil hisoblanadi. Innovatsion texnologiyalar asosida tashkil etilgan boshqaruv tizimi qurilish jarayonlarining shaffofligini oshirish, loyiha monitoringini kuchaytirish hamda tashkilotning umumiy samaradorligini yuksaltirishga xizmat qiladi.

Mazkur maqola qurilish tashkilotlarida boshqaruv samaradorligini oshirishning innovatsion usullarini o'rganishga bag'ishlangan bo'lib, unda mavjud boshqaruv yondashuvlari tahlil qilinadi, innovatsion texnologiyalarni joriy etishning afzalliklari yoritiladi hamda ularni amaliyotda qo'llash istiqbollari asoslab beriladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Zamonaviy ilmiy adabiyotlarda qurilish tashkilotlarida boshqaruv samaradorligini oshirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlar turli jihatlardan keng yoritilgan. Ilmiy tadqiqotlar innovatsiya konsepsiyasini boshqaruv jarayonlariga tizimli ravishda integratsiya qilish orqali korxonalarining raqobatbardoshligi va faoliyat samaradorligini oshirish mumkinligini ta'kidlaydi. Xususan, ilmiy adabiyotlarda innovatsion boshqaruv tizimlari an'anaviy boshqaruv usullaridan farqli ravishda raqamli transformatsiya, resurslardan oqilona foydalanish, loyiha monitoringi hamda boshqaruv jarayonlarini avtomatlashtirish kabi samaradorlikni oshiruvchi omillar bilan tavsiflanadi. Ushbu yondashuvlar qurilish korxonalarida ichki jarayonlarni optimallashtirish va loyiha natijalarini yaxshilashga xizmat qiladi.

Xizmat ko'rsatish va loyiha boshqaruvi sohasidagi ilmiy tadqiqotlarda raqamli transformatsiya, sun'iy intellekt texnologiyalari hamda CRM tizimlarining boshqaruv samaradorligiga ijobiy ta'siri alohida ta'kidlanadi. Mazkur texnologiyalar boshqaruv jarayonlarini takomillashtirish, loyiha sifatini oshirish hamda mijozlar ehtiyojlarini yanada samarali qondirish imkonini beradi. Innovatsion boshqaruv yondashuvlari qurilish tashkilotlarida loyiha boshqaruvi jarayonlarini yanada samarali tashkil etishga yordam beradi.

Qurilish tashkilotlarida innovatsion boshqaruv texnologiyalarini qo'llash amaliyoti mahalliy ilmiy tadqiqotlarda ham keng tahlil qilingan. Jumladan, korxona boshqaruv tizimida "parallel tashkiliy", "matritsaviy" va "integral" boshqaruv modellari orqali innovatsiyalarni joriy etish samaradorlikni oshirishning muhim mexanizmlaridan biri sifatida ko'rib chiqiladi. Mazkur boshqaruv modellari qurilish jarayonlarini tashkil etishda yangi yondashuvlarni shakllantirib, murakkab ishlab chiqarish jarayonlarini samarali boshqarish hamda resurslarni optimal taqsimlash imkonini yaratadi.

Bundan tashqari, korxonalar darajasida innovatsion boshqaruv samaradorligini oshirish omillari ham ilmiy adabiyotlarda keng muhokama qilinmoqda. Ushbu omillar qatoriga strategik rejalashtirishning samaradorligi, rahbarlik salohiyati, xodimlar o'rtasida innovatsion fikrlashni qo'llab-quvvatlash madaniyati, ichki kommunikatsiya tizimining rivojlanganligi hamda bozor sharoitlariga moslashuvchanlik kiradi. Shu bilan birga, innovatsion boshqaruv samaradorligini baholashga qaratilgan empirik tadqiqotlarda raqamli transformatsiya va sun'iy intellekt texnologiyalarini boshqaruv tizimlariga integratsiya qilish korxonalar faoliyati samaradorligini sezilarli darajada oshirishga xizmat qilishi qayd etilgan.

Xalqaro ilmiy tadqiqotlar natijalari ham qurilish loyihalarida innovatsiyalarni rivojlantirish, bilim almashish, ochiq kommunikatsiya hamda jamoaviy yetakchilik elementlari loyiha samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynashini ko'rsatadi. Bunday yondashuvlar jamoaviy innovatsiyani qo'llab-quvvatlash orqali qurilish loyihalarini boshqarish jarayonlarini yanada samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda metodologik yondashuv sifatida tizimli adabiyotlar tahlili (systematic literature review) usulidan foydalanildi. Ushbu metod orqali tadqiqot mavzusiga oid mavjud ilmiy manbalar, jumladan, maqolalar, monografiyalar va boshqa bibliografik materiallar tizimli ravishda yig'ilib, ularning ilmiy mazmuni va nazariy yondashuvlari kompleks tarzda tahlil qilindi.

Tahlil jarayonida qurilish tashkilotlarida boshqaruv samaradorligini oshirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlar, boshqaruv modellari nazariy asoslari hamda ularni amaliyotga joriy etish imkoniyatlari qiyosiy jihatdan o'rganildi. Shuningdek, ilmiy manbalarda keltirilgan konseptual qarashlar, metodologik yondashuvlar va empirik natijalar tahlil qilinib, boshqaruv samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi asosiy omillar aniqlashtirildi.

Tadqiqot davomida tahlil, sintez, qiyosiy tahlil hamda umumlashtirish usullaridan foydalanildi. Mazkur yondashuvlar qurilish tashkilotlarida innovatsion boshqaruv texnologiyalarining ahamiyatini aniqlash, ularning samaradorligini baholash hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqish imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Adabiyotlar tahlili hamda tanlangan metodologik yondashuvlar asosida olib borilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, qurilish tashkilotlarida boshqaruv samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlarni joriy etish muhim amaliy natijalar beradi. Tadqiqot jarayonida aniqlangan asosiy natijalar quyidagilardan iborat.

Tahlil natijalariga ko'ra, raqamli boshqaruv tizimlari, loyiha monitoringi platformalari hamda avtomatlashtirilgan boshqaruv jarayonlari joriy etilgan qurilish tashkilotlarida loyiha bajarilish muddati o'rtacha 15–25 % ga qisqarishi, resurslar sarfi esa 10–20 % gacha optimallashtirilishi kuzatilgan. Shu bilan birga, xodimlar o'rtasidagi kommunikatsiya jarayonlari va ma'lumot almashish samaradorligi sezilarli darajada yaxshilanadi. Natijada loyiha boshqaruvi jarayonlari yanada muvofiqlashtirilib, umumiy loyiha sifati oshadi.

Mahalliy ilmiy tadqiqotlar natijalari innovatsion boshqaruv usullarining samarali tatbiq etilishi rahbarlik salohiyati, strategik rejalashtirish hamda xodimlarning kasbiy malakasini rivojlantirish bilan uzviy bog'liqligini ko'rsatadi. Innovatsion yondashuvlarni qo'llab-quvvatlovchi rahbariyat hamda ilg'or texnologiyalar bilan integratsiyalashgan strategik boshqaruv tizimi qurilish jarayonlarida resurslarni samarali taqsimlash va loyiha natijalarini yaxshilashga imkon yaratadi.

Xalqaro ilmiy tadqiqotlar, xususan Yevropa va Sharqiy Osiyo mamlakatlaridagi qurilish kompaniyalari tajribasi innovatsion boshqaruv tizimlarini joriy etish loyiha samaradorligini 20–30 % gacha oshirish imkonini berishini ko'rsatadi. Mazkur tajribalar qurilish tashkilotlarida raqamli texnologiyalar, loyiha boshqaruvi platformalari va avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlarini keng qo'llash muhimligini tasdiqlaydi hamda mahalliy tashkilotlar uchun amaliy tavsiyalar ishlab chiqish imkonini yaratadi.

Qurilish jarayonlarida sun'iy intellekt, IoT texnologiyalari hamda raqamli monitoring tizimlaridan foydalanish loyiha boshqaruvi jarayonlarini yanada tezkor va aniq tashkil etish imkonini beradi. Ushbu texnologiyalar loyiha jarayonlaridagi xatoliklarni kamaytirish, sifat nazoratini kuchaytirish hamda boshqaruv qarorlarini tezkor qabul qilishga xizmat qiladi. Natijada qurilish tashkilotlarida boshqaruv jarayonlarining shaffofligi va samaradorligi oshadi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari innovatsion boshqaruv yondashuvlarini joriy etish qurilish tashkilotlarida loyiha muddatlarini qisqartirish, xarajatlarni optimallashtirish, xodimlar samaradorligini oshirish, loyiha sifati yaxshilash hamda raqobatbardoshlikni kuchaytirishga xizmat qilishini ko'rsatadi. Shu bilan birga, innovatsion boshqaruv tizimlari nafaqat texnologik jarayonlarni, balki tashkiliy va strategik boshqaruv elementlarini ham qamrab olib, boshqaruv jarayonlarini kompleks tarzda takomillashtirish imkonini beradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, qurilish tashkilotlarida boshqaruv samaradorligini oshirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlarni tatbiq etish nafaqat texnologik, balki tashkiliy va strategik jihatlarni ham qamrab oladi. Adabiyotlar tahlili hamda empirik tadqiqotlar natijalari asosida quyidagi muhim jihatlari aniqlanadi.

Raqamli boshqaruv tizimlari, loyiha monitoring platformalari hamda avtomatlashtirilgan boshqaruv jarayonlarini joriy etish qurilish jarayonlarining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Bunda boshqaruv jarayonining tezkorligi, qaror qabul qilish sifati hamda resurslarni optimal taqsimlash darajasi yaxshilanadi. Shu bilan birga, innovatsion texnologiyalarni joriy etish jarayonida tashkilotlarda yangi kompetensiyalarni shakllantirish va malakali kadrlar tayyorlash muhim ahamiyat kasb etadi. Bu esa innovatsion boshqaruv tizimlarini samarali qo'llash uchun zarur shart-sharoitlarni yaratadi.

Innovatsion boshqaruv tizimlarining samaradorligi nafaqat texnologik vositalarga, balki xodimlarning kasbiy malakasi hamda tashkilot ichidagi innovatsion madaniyatga ham bog'liqdir. Shu sababli rahbarlar va menejerlar xodimlarning malakasini muntazam oshirish, motivatsiya tizimini rivojlantirish hamda bilim almashish jarayonlarini qo'llab-quvvatlash orqali boshqaruv samaradorligini yanada oshirishlari mumkin.

Innovatsion boshqaruv yondashuvlari alohida loyihalarga tatbiq etilishi bilan cheklanib qolmay, balki tashkilotning umumiy strategiyasiga ham integratsiya qilinishi zarur. Tadqiqot natijalari strategik rejalashtirish va operatsion jarayonlarning o'zaro integratsiyasi boshqaruv samaradorligini yanada oshirishini ko'rsatadi. Shu bilan birga, loyiha monitoringi tizimlari, avtomatlashtirilgan hisobot platformalari hamda real vaqt rejimida resurslarni kuzatish imkoniyatlari boshqaruv jarayonini yanada samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

Xorijiy mamlakatlardagi qurilish kompaniyalari tajribasi innovatsion boshqaruv tizimlarining loyihalar samaradorligini 20–30 % gacha oshirish imkoniyatini ko'rsatadi. Shu bilan birga, bunday yondashuvlarni mahalliy sharoitda joriy etishda texnologik infratuzilma darajasi, kadrlar salohiyati va moliyaviy resurslar imkoniyatlarini hisobga olish muhimdir. Bu esa qurilish tashkilotlarida innovatsion boshqaruv tizimlarini bosqichma-bosqich joriy etish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga imkon beradi.

Tahlil natijalariga ko'ra, innovatsion boshqaruv yondashuvlarining asosiy afzalliklari quyidagilardan iborat:

- loyiha jarayonlarini tezkor va samarali tashkil etish;
- resurslardan oqilona foydalanish;
- loyiha sifati oshirish;
- xodimlar o'rtasida bilim almashish va hamkorlikni rivojlantirish.

Shu bilan birga, innovatsion boshqaruv tizimlarini joriy etish jarayonida texnologik infratuzilmani rivojlantirish, kadrlar malakasini oshirish hamda resurslarni samarali boshqarish muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu jarayonlarni strategik rejalashtirish asosida amalga oshirish innovatsion boshqaruvni samarali joriy etish imkonini yaratadi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari innovatsion boshqaruv usullarini to'g'ri tanlash va samarali tatbiq etish qurilish tashkilotlari faoliyatining umumiy samaradorligini sezilarli darajada oshirishini ko'rsatadi. Boshqaruvning strategik, operatsion va texnologik elementlari o'zaro integratsiyalashgan holda qo'llanilganda, tashkilotlar resurslardan yanada samarali foydalanish, loyihalarni sifatli hamda belgilangan muddatlarda amalga oshirish imkoniyatiga ega bo'ladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, qurilish tashkilotlarida boshqaruv samaradorligini oshirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlarni joriy etish loyihalarni sifatli va belgilangan muddatlarda amalga oshirish hamda resurslardan oqilona foydalanish imkoniyatlarini kengaytiradi. Raqamli boshqaruv tizimlari, avtomatlashtirilgan jarayonlar va loyiha monitoringi platformalaridan foydalanish boshqaruv qarorlarini qabul qilish tezligini oshiradi, xodimlar o'rtasidagi kommunikatsiya hamda bilim almashish jarayonlarini takomillashtiradi. Natijada qurilish loyihalarini boshqarish jarayoni yanada samarali tashkil etilib, loyiha natijalarining barqarorligi ta'minlanadi.

Tadqiqot jarayonida aniqlanishicha, innovatsion boshqaruv tizimlarining samaradorligi nafaqat texnologik vositalarga, balki xodimlar malakasi, rahbarlik salohiyati hamda tashkilot ichidagi innovatsion madaniyatga ham bevosita bog'liqdir. Shu sababli innovatsion boshqaruv yondashuvlarini joriy etishda kadrlar salohiyatini rivojlantirish, rahbarlar tomonidan strategik qo'llab-quvvatlashni kuchaytirish hamda tashkilotda innovatsion muhitni shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Xalqaro va mahalliy tajribalar tahlili innovatsion boshqaruv yondashuvlarining integratsiyalashgan holda qo'llanilishi qurilish loyihalari samaradorligini sezilarli darajada oshirishini ko'rsatadi. Shu bilan birga, bunday yondashuvlarni mahalliy sharoitda joriy etishda texnologik infratuzilma darajasi, moliyaviy resurslar imkoniyati hamda xodimlarning kasbiy tayyorgarlik darajasini inobatga olish muhimdir.

Umuman olganda, innovatsion boshqaruv tizimlarini kompleks va tizimli ravishda joriy etish qurilish tashkilotlari faoliyatining umumiy samaradorligini oshirish, loyiha sifatini yaxshilash hamda tashkilotlarning raqobatbardoshligini mustahkamlashga xizmat qiladi. Shu bois innovatsion boshqaruv yondashuvlarini amaliyotga tatbiq etishda strategik rejalashtirish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish hamda xodimlar malakasini muntazam rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. ScienceDirect. Improving construction project performance through digital management and automation. – 2023.
2. Mamajonova N. Innovatsion boshqaruv tizimlarining korxona samaradorligiga ta'siri. – Innoist.uz, 2023.
3. To'g'onov I. Innovatsion boshqaruv jarayonlarini baholash metodlari. – Yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz, 2023.
4. Elsevier. Improving innovation in construction projects through collaborative management. – Journal of Innovation & Knowledge, 2024.
5. MDPI. Integration of digital technologies in construction management for performance improvement. – Buildings, Vol. 13, No. 6, 1537, 2023.
6. Kerzner H. Project Management: A Systems Approach to Planning, Scheduling, and Controlling. – 13th ed. – Hoboken: Wiley, 2022.
7. Love P.E.D., Matthews J., Simpson I., Hill A., Olatunji O. A benefits realization management building information modeling framework for asset owners. – Automation in Construction, 2020.
8. Eastman C., Teicholz P., Sacks R., Liston K. BIM Handbook: A Guide to Building Information Modeling for Owners, Managers, Designers, Engineers and Contractors. – 3rd ed. – Hoboken: Wiley, 2018.
9. Bryde D., Broquetas M., Volm J.M. The project benefits of Building Information Modelling (BIM). – International Journal of Project Management, 2020.
10. Oesterreich T.D., Teuteberg F. Understanding the implications of digitization and automation in the construction industry. – Computers in Industry, 2019.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100